

Recensie Ensor Concour 2022 ★★★★★1/2

woensdag 3 augustus 2022 Cdt. Weynsstraat 186 Hoboken Bert Hertogs

Foto: Carl Vandervoort

Fans van theater, comedy, goocheltrucs, talentenwedstrijden, maskerades, optochten, fanfares, en kunstkritiek, komen in Ensor Concour helemaal aan hun trekken. Het KMSKA, dat als alles goed gaat dit najaar terug de deuren opent voor het publiek nadat het meer dan een decennium verbouwd werd, is co-producent van de voorstelling. Het museum bevat dan ook het meest aantal Ensors in haar collectie ter wereld en wil via deze voorstelling mee op laagdrempelige manier het maatschappelijk debat voeren rond Ensors werk.

Jonas Leemans zien we een geniale rol neerzetten als jurylid Gunther, de internationaal gerenommeerde Ensorkenner tijdens het Ensor Concour 2022. Hij houdt er meermaals een andere visie op na dan Tanja (Alice Reys) – ‘Uw vrouw probeert mij te framen!’ - die de vrouw is van de man die het ganse concour - ‘waarin bikkelhard gestreden wordt om een coupe’ - aan elkaar praat, niemand minder dan Jean Frederickx (Michaël Pas). Tanja stelt dat ze een nazaat is van Ensor hoewel die geen kinderen op de wereld gezet heeft waarbij Gunther het plastisch voorstelt alsof ie in zijn tijd zat te swaffelen op een pier. Tanja en Gunther bekechten onder andere over of De Intrige nu zes dan wel zeven personages bevat.

Was de Oostendse kunstenaar een vrouwenhater? Volgens de ene wel (wat onder andere bewezen kan in de stelling ‘Vrouwen zijn allemaal hetzelfde. Het zijn zottinnen en kosten handenvol geld.’), terwijl de ander stelt dat ie met vier vrouwen onder één dak leefde en een vriendin had, Augusta Boogaerts, waarmee hij weliswaar pas op het einde van zijn leven als koppel mee naar buiten trad en daarnaast ook gezegd kan worden dat er nog vrouwen waren in Ensors leven zoals zijn mecenas Emma Lambotte, Alice Frey die volgens haar zijn ‘enige leerlinge’ was een meer dan een vriendin zou geweest zijn. En tenslotte was er ook nog Mariette Rousseau waarmee hij een platonische relatie zou gehad hebben.

Voelde Ensor zich miskend? Is het daarom dat hij in vrouwenkledij geportretteerd werd? Kan hij daardoor als een genie beschouwd worden omdat hij niet begrepen werd, net als Jezus? Hoe origineel was hij? Ook dat wordt gerelativeerd door de ene, die stelt dat er al in de veertiende eeuw werken zijn teruggevonden met een hoed op een doodskop. Hoe meer Gunther alcohol geconsumeerd heeft, hoe meer hij de kunstschilder en diens impact relativeert. Ensor Concours 2022 zet de kunstelite dus een neus, de kunstenaar zou er zelf hartelijk mee kunnen lachen hebben.

Zoals het goeie satire betaamt, worden er geen heilige huisjes gespaard. Zo zien we hier de kruisiging van Christus op de tonen van Staying Alive, wordt de Kerk in zijn bloot gat gezet, de spot gedreven met het oeverloze culturele geneuzel onder 'kenners', en met wat voor gelul presentatoren een show moeten vullen ('Er is veel Latijn en een beetje Hebreeuws in gestoken' ...), het ons kent ons-sfeertje bij talentenjachten (maar ook de subjectieve puntentelling, hier door Gerolf a.k.a. de Savant) aan de kaak gesteld, mag er nog eens goed gelachen worden met het West-Vlaams ('goed'/'hoed'), wordt er aan taalhumor gedaan ('Een applaus voor het bankwezen!'), komt ook seksisme ('knobbels' – 'talenknobbels') aan bod in deze voorstelling waarin het patriarchaat van vorige eeuw nog resoneert, en kan uiteraard ook een deelnemer niet ontbreken die met een act die verwijst naar 'Zelfportret met de zwarte ooglap' van Rik Wouters helemaal de bal mislaat. Tenslotte wordt ook het politiek correcte woke-gedoe dat tegenwoordig een bedreiging vormt voor satire, en bij uitbreiding elke vorm van humor tot zelfs journalistiek en cartoons in het belachelijke getrokken.

Hier is het regisseur Marc Bryssinck zelf die op het einde met 'Zet die plaat af' verwijst naar Bart De Wever en zedenpolitie komt spelen in de voorstelling – 'smeerlapperij' - die hij zelf mee creëerde. Daarin zit échte kunst, in het creëren en tegelijkertijd de drang voelen om de creatie ook te vernietigen. Een voorstelling die letterlijk citeert én vrij omgaat met het materiaal, aldus Gunther, en refereert naar het werk van James Ensor zoals in De Rog en Zelfportret met bloemenhoed. In dat laatste werk is de kunstenaar afgebeeld als een zelfportret van Rubens. Alleen blijkt de bewuste deelnemer backstage dé hoed kwijt geraakt te zijn en onderbreekt hij daarvoor de act van 'de Italiaanders' en blijkt De Rog daarna ook even niet meer op te willen als het zijn beurt is. Op die manier moet Jean nog wat meer de show aan elkaar zien te praten wat ons het fenomenale inzicht oplevert dat Ensor in zijn carrière géén rosbief heeft geschilderd.

Tot slot nog dit: het programmablaadje van Theater Stap vormt een affiche, programmablaadje én een waaier in één. Multifunctioneel dus én met een link naar Ensor. Daarmee scoor je punten bij ons, nog voor de voorstelling begonnen is.

Om kort te gaan: het kan best zijn dat Rammstein grotesk was in Oostende. Ensor Concours 2022 in Hoboken was dat minstens ook en die had tenminste 'nen bloemekee' helemaal in het midden. Maar bon, meningen zijn als een achterwerk. Iedereen heeft er één.

< Bert Hertogs >

Credits:

Acteurs : Alice Reijs, Bram Vaneekhaute, Christophe Appels, Daan Hutten, Dries Fosseprez, Gert Wellens, Hazina Kenis, Jelle Palmaerts, Jonas Leemans, Leen Teunkens, Michaël Pas, Tanne Lemmens

Scenario, Regie : Marc Bryssinck

Regie Assistentie : Bart Van Gyseghem

Maskers, Kostuums : Geertje Vangenechten

Scenografie : Geertje Vangenechten en Marc Bryssinck

Techniek : Bert De Mulder en Erick Clauwens

Naaiatelier : Malvine Verhoeven, Nicole Gramser

Productie : Theater Stap

Co-productie : Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen